

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
pol. in gospod. društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—.

Profestiramo!

V soboto, dne 6. junija je bila birma v Št. Stefanu v Zilski dolini.

Za sprejem knezoškofa so postavili domačini lep slavalok z nemškim glavnim napisom. Samo zraven še pridjalo slovenski: „Dobro došli!“ Javno pa in pri belem dnevu je prišlo par domačih ljudi, na čelu jim domači nadučitelj, ki so prečrtali omenjene slovenske besede na slavaloku.

Čutimo se užaljene in zahtevamo za doščjenje!

Socijalna blagovest Pija XI.

V prvi junijski številki našega lista smo poročali o proslavi štiridesetletnice delavske okrožnice papeže Leona XIII. in omenili, da je sedanji sv. oče Pij XI. ob tej slavnostni priliki izdal posebno encikliko o socijalnem vprašanju. Gotovo je umestno, da se s to okrožnico obširneje bavimo. Saj je postal o binškoštilh, ko je izšla ta obnovljena socialna blagovest častitljivega direktorija, ki ga bo imenoval parlament vprašanja zainteresirani svet, slično kakor v maju l. 1891, ko je izpregovoril Leon XIII.

V prvem delu okrožnice oriše Pij XI. blagodejne učinke, pokaže bogate sadove, ki jih je že tekom 40 let rodila proroška Leonova poslanica. Cerkev, kot učenica in pomočnica, država, ki se je ob teh glasovih zavedla svojega socialnega poslanstva, organizirano delavstvo, ti trije činitelji so v zavestnem ali nezavestnem sodelovanju začeli reševati od dne do dne bolj pereča socialna vprašanja. In ni bilo zastoj na delo. Umakniti se je moral državni in gospodarski liberalizem, ki je tako dolgo preprečeval vsako učinkovito socialno politiko. Kapitalizem je izgubil svojo notranjo upravičenost in moral popustiti saj v svoji odkriti, brezvestni brezobzirnosti. Socializem in komunizem je v veliki meri izgubil saj v krogih krščanskega delavstva na svoji privlačnosti, ko ga je Leon razkrinkal kot roparja, ki samo od druge strani kakor kapitalizem oropa delavca naravnega prava na lastnini.

V drugem delu okrožnice obnavlja in izpopolnjuje papež kot vrhovni učenik krščanstva najbolj pereče socialne nauke. Govori o bistvu in porabi lastnine, o razmerju kapitala do dela, o pravični (ne samo osebni, temveč tudi družinski) plači, o novem družabnem in gospodarskem redu. Treba je, da vzraste na razvalinah starega ponesrečenega nov državni in družabni red, ki bo v zadostni meri vpošteval podrejene družabne tvorbe, ki bi dal stanovom spet njihovo sorazmerno samostojnost in samoupravo. Treba je, da se temeljito izpremeni ponesrečeni gospodarski red tega in zadnjega stoletja, ki mu je edino merilo in nagib: nenasitljiva sebičnost. Namesto tega narodomornega gospodarskega načela naj postane spet kakor nekdanj v smoter in ravnilo narodnega gospodarstva občna blaginja.

Pot v to novo družabno in gospodarsko življenje pa kaže papež v tretjem delu te svoje socialne poslanice. Če je kapitalizem pravi povzročitelj socialnega zla, je dolžnost vseh poklicanih krogov, t. j. Cerkve, države, delodajalcev in delavcev, da v sporazumnem smotrem socialnovzgojnem in socialnopolitičnem delu skušajo najprej saj omiliti in s časom premagati zločinske izrodke tega gospodarskega sistema.

Toda ne samo kapitalizem, ampak tudi socializem, saj v svoji dosledni izvedbi kot boljševiški komunizem, je zakleti sovražnik

zdravega, v naravnem pravu in božjih zakonih zasidranega družabnega in gospodarskega reda, četudi se le prerad kaže kot angela luči in vodnika v obljubljeni deželo, v paradiz na zemlji. Boj za nov socialni in ekonomski red mora torej biti obrnjen proti obema frontama, proti kapitalizmu in socializmu. Krščanstvo in socializem sta si v svojem bistvu nasprotna. Ni mogoče, da bi bil kdo veren zaveden kristjan in obenem veren zaveden socialist. Katolik in socialist sta dva nezdržljiva pojma.

Nič bi pa ne pomagal ta dvehfrontni boj, če se prej ne ozdravi gnila družba v korenini. Korenina socialnega zla je v zadnji meri v izkvarjenih dušah. Obnova družabnega reda torej predpostavlja obnovo duhovnega in duševnega življenja, velikopotezno, od vseh poštenjakov podprto pravno obnovo. Treba je najprej vlti novega, krščanskega duha v prazne, krščanske duše, da bodo postale milosti — in ljubeznipolne, da se bodo spet zavedale svojega članstva v božji družini, svojega včlenjenja v velikem božjem organizmu, v skrivnostnem telesu Kristusovem. Šele, če bo polnila čudotvorna ljubezen Kristusova, krščanska karitas, srca človeška, je podana podlaga novega družabnega reda, po katerem hrepeni nepregledna armada po odrešeniku kriččega proletariata, ki si ga zaželi vsak, ki še čuti socialno pravično.

To je socialna blagovest Pija XI.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Teško je bilo spraviti dr. Straffello s stolčka generalnega ravnatelja zveznih železnic. Ministrski svet je moral sklepati o tem in pozvati predsednika zveznih železnic, da dr. Straffello odpokliče. Po odslovitvi dr. Straffelle je bil imenovan za glavnega ravnatelja zveznih železnic dr. inž. Egon Seefehlner, izredni profesor na dunajski tehniki in glavni ravnatelj električne družbe „Union“. Bil je že sedaj v upravnem svetu zveznih železnic in že enkrat kandidat za to mesto. — Prvo čitanje zakona o plačarini in znižanju plač je končano in zakonski predlogi odkazani odboru. Za te zakone se je in se bo še bil hud boj, ali pomagalo ne bo nič, ker primanjklaj mora biti krit. Kancler dr. Ender je čisto jasno povedal, da morajo biti vladni predlogi sprejeti do konca tega tedna, drugače vlada odstopi, ker čakati ni več mogoče. Finančniki, ki se mudijo radi sanacije Kreditnega zavoda na Dunaju, so odkrito izjavili, da je sanacija zavoda in kreditna zmožnost Avstrije omajana, če parlament ne pokaže dobre volje. — Zadnjič so se oglasili pri kanclerju zastopniki mest in mu tolmačili slab finančni položaj mest ter ga prosili za pomoč. Odgovoril jim je, naj znižajo uradnikom plače, ki so višje od državnih uradnikov, in naj štedijo tudi pri drugih stvareh, kakor mora štediti tudi država. Država mestom ne more nuditi več nobene pomoči.

Štednje v Nemčiji. Nemški državni predsednik je izdal novo zasilno naredbo, v kateri naglašja, da imajo vsi ukrepi vlade za cilj ozdravljenje vsega gospodarstva. V ta namen se morajo znižati proizvodjalni stroški industrije kakor tudi cene. Proizvajalna zmožnost industrije se mora prilagoditi možnosti prodaje. Kmetijska bremena se morajo olajšati z znižanjem obresti. Za razbremenitev delavnega trga potrebne gradbe se morajo pospeševati s prostovoljnimi delom. Državne železnice so izdelale naročilni program v višini 200 milijonov mark, s čemer bi se zaposlilo takoj 120.000 delavcev. Istemu namenu služi tudi možnost

znižanja delovnega časa na 40 ur na teden. V obratih, ki jih upravlja država, bo delovni čas takoj primerno znižan in sicer po prostem dogovoru. Zasilna naredba našteva dalje znižanje uradniških plač za 4 do 8 odstotkov, znižanje ministrskih prejemkov za 30%, uvedbo kriznega davka, znižanje podpor za brezposelne za 5%, podaljšanje čakalne dobe itd.

Pri bolečinah v členkih in sklepkih deluje Togonal hitro in zanesljivo. Mnoga zahvalna pisma o Togonalu pri zastarelih boleznih, kjer nobeno sredstvo ni več pomagalo. En poizkus prepriča! V vseh lekarnah. S 2,40. 1/4

Tudi Baski hočejo avtonomijo. Za Katalonijo je prišla dežela Baskov v Pirenejih z zahtevo po avtonomiji. Baski imajo skrbno izdelano ustavo, ki jo hočejo predložiti v odobritev prihodnji ustavodajni skupščini. V 1. členu so zaznamovane meje novega avtonomnega telesa v španski republikli. Baška dežela naj bi obsegala pokrajine Alva, Viscava, Guipuzcova in Navarra. Vsaka imenovah pokrajin bo zopet uživala široko notranjo avtonomijo. Zakonodajna oblast bo v rokah 80 poslancev (20 za vsako pokrajino), izvoljenih za dobo 4 let. Izvrševalna oblast se bo nahajala v rokah 8 glavega direktorija, ki ga bo imenoval parlament za dobo 2 let. Predsednik parlamenta bo obenem predsednik direktorija. Baška država naj bi po tej ustavi avtonomno upravljala pravosodstvo, civilno upravo, policijo, vojno in mornarico in prosveto. Baščina in španščina bosta kot državna jezika vživala popolno enakopravnost. Ustava gre tako daleč, da določa, da bo zastopnik Španije v državi Baskov obenem tudi predsednik parlamenta. Avtonomna država Baskov bi štela nad poldrugi milijon prebivalcev. Menda obstoja možnost, da se Baskom priznajo navedene pravice.

Politične vesti. Angleška vlada je izvolila posebno komisijo, da prouči, kako bi se dali znižati izdatki za brezposelne. Komisija predlaga, da se omeji podpiranje brezposelnih na največ 26 tednov v enem letu, da se zvišajo zavarovalni prispevki in da se znižajo podpore. Država bi si s tem prihranila 41 milijonov funtov šterlingov. Znižanja brezposelnih podpor se tudi v Avstriji ne bomo mogli ubraniti. — V rimskem senatu se je izrekel tržaški župan proti carinski uniji, ker bi Trst izgubil vso svojo važnost kot luka za Srednjo Evropo, ker bi Avstrija usmerila ves svoj promet preko Hamburga. Poljska in Češkoslovaška bi se prej ali slej približali in pristopili k carinski uniji, toda unija bi ostala pod nemškim političnim vplivom. Italijanski vpliv bi popolnoma prenehal. Odvisnost držav brez lastnega izhoda na morje od Nemčije, bi povzročila polom italijanske gospodarske politike. — Madžarski parlament je bil razpuščen in se vršijo nove volitve bržkone še ta mesec. — Spor med papežem in Mussolinijem še vedno ni poravnani. Papež je moral poslati Mussoliniju tri pisma, pa je dobil neprimerno oster odgovor. Papež je pri sprejemih že parkrat napadel fašizem. To lahko stori, ker stoji za njim ves katoliški svet. Menda so se pričela že oficijelna pogajanja. Mussolini noče pripustiti, da bi vzgajala italijansko mladino cerkev, in pravi, da je vzgoja mladine zadeva države. — Dr. Brüning in dr. Curtius sta se vrnila iz Londona. Razgovarjala sta se z angleškimi državniki o gospodarskem položaju Nemčije. V angleških krogih prevladuje mnenje, da bo Nemčija v jeseni ustavila reparacijska plačila. To bi moglo dovesti do nedoglednih posledic, ker plačujejo zmagovalke s tem denarjem svoje vojne dol-

gove. V tem slučaju bi morala Amerika popustiti od vojnih dolgov. Ona je proti temu in pravi, da naj države štedijo pri izdatkih za vojsko. Gotovo bo prišlo do novih konferenc, na katerih se bo razpravljalo o tem. Henderson bo obisk vrnil in prišel v Berlin. V Evropo prideta tudi dva ameriška državnik, da študirata evropsko gospodarsko krizo. — V francoskem parlamentu je bila vložena interpelacija glede zborovanja Stahlhelma v Vratislavi. Briand je zborovanje obsodil, posebno ker sta se ga udeležila 2 princa in več generalov. Francija bo kljub temu nadaljevala z mirovno politiko, četudi so ji nemški državnik prizadjali marsikatero bridko uro. Brüningova vlada je še vedno boljša od narodno-socialistične. Če bi prevzeli narodni socialisti moč v roke, se Francija ne bo razburjala, pač pa intervenirala.

DOMAČE NOVICE

Položnice priložimo prihodnji številki. Naj se nobenemu ne zdi škoda 1 S 50 g četrtletno za naše glasilo!

Manjšinski inštitut v Jugoslaviji. Iz slovenskih listov posnemamo naslednje podrobnosti o pripravah za manjšinski inštitut na pravni fakulteti univerze v Subotici: Vlada je določila v letošnjem proračunu 100.000 Din. za ta zavod. To je prva podpora za manjšinski zavod v Jugoslaviji. Inštitut je zamišljen kot ustanova, ločena od pravne fakultete, vendar pa pod njenim vplivom in nadzorstvom. Senat fakultete ima inštitut organizirati, izvoliti njegovo vodstvo in prave člane, potrjevati proračune in odobravati računске zaključke. Inštitut bo obstojal iz članov, ki so lahko tudi izven pravne fakultete. Za člane morejo biti izvoljene vse osebe, ki so zaslužile to s svojim delom ne glede na narodnost. Gotov del članov bo sprejet tudi iz vrst manjšin v Jugoslaviji. Cilji inštituta so povsem znanstveni in nimajo niti v najmanjši meri služiti političnim namenom. Manjšinski inštitut bo štel 50 rednih, 15 častnih in 100 dopisujočih članov, kakor tudi nedoločeno število podpornikov. Reden član more postati vsak jugoslovanski državljan, ki se je izkazal v študiju manjšinskega vprašanja. Ti člani morajo biti izvoljeni od fakultetnega senata na

predlog petih rednih članov. Prvih pet rednih članov bo volil senat iz svoje srede. Načrt organizacijskega statuta določa kot nalogo inštituta znanstveno in sistematično proučevanje manjšinskih vprašanj glede na mednarodno in lastno pravo v zgodovinskem, sociološkem, statističnem, geografskem, gospodarskem, kulturnem in političnem pogledu, s posebnim oziranjem na manjšine v Jugoslaviji in na slovanske manjšine v inozemstvu. Pri izvajanju svoje naloge bo inštitut razdeljen v odseke ter bo prirejal javna predavanja, razprave in kongrese, nabavljali primerno literaturo in izdajal razna znanstvena dela v manjšinskem vprašanju. Ker so vsa pripravljala dela že končana, bo ustanovna seja manjšinskega inštituta bržkone že v najkrajšem času.

Policijska ura. Deželni glavar je z odredbo od 2. t. m. na novo uredil policijsko uro. Gostilne smejo biti odprte do 12. ure, kavarne in bari do 2. zjutraj. Na Silvestrovo morejo biti gostilne odprte do 4. ure zjutraj. Poleti, to je od 1. maja do 30. septembra, se pred 5. uro zjutraj gostilne ne smejo odpreti, v ostalih mesecih pa ne pred 6. Dajati pijačo pijanim osebam ni dovoljeno, istotako tudi ne mladini. Dovoljenje, da sme biti gostilna odprta do 4. zjutraj, da okrajno glavarstvo ali tudi občina v gotovih slučajih. Izjemoma more ostati gostilna odprta tudi čez 12. uro brez dovoljenja, ako naznani to gostilničar do 12. ure prihodnjega dne občini ali politični oblasti in plača potrebne pristojbine. Gostilničar mora četrt ure pred policijsko uro naznani gostom, da morajo zapustiti lokal. Če to opusti, je kazniv, kaznivi pa so tudi gostje, ki se nočejo odzvati pozivu. Istotako so kaznivi vsi prestopki policijske ure, neprijava prekoračenja itd. Kazen naloži politična oblast.

Družba sv. Vincencija za Avstrijsko ravnokar razpošilja poročilo za leto 1931, iz katerega hočemo podati te-le številke: na Dunaju je 744 udov s 36.762 revežev, na Nižje Avstrijskem 170 udov s 832 revežev, na Solnograškem 105 udov s 1031 revežev, na Štajerskem 217 udov s 331 revežev, na Koroškem 106 udov s 66 revežev, na Tirolskem 197 udov s 397 revežev, na Predarelskem 142 udov s 329 revežev.

PODLISTEK

Kovač Franc:

Izprehod na Djekše.

(Nadaljevanje.)

Par sto metrov navkreber se pri potoku, čez katerega ne pelje nobena brv, temveč je treba kar preskočiti, zavijeva zopet na desno. Med potom mi je Jurče pripovedoval, koliko da je že zaslužil pri ministriranju, da streže pri sv. maši ne samo na Želinjah, temveč tudi v Šmihelu, kako da so o veliki noči streljali, da se je že enkrat peljal z vlakom v Železno Kaplo na božjo pot. Med potom je zaužival, kar mu je mama dejala v žep in trl orehe kar z zobmi. Omeniti je še to o mojem gorskem vodniku, da je imel Jurče kot trileten otrok nesrečo, da mu je mlatilni stroj odrezal desni palec pri korenu. V šoli sedaj še dokaj dobro piše z levico. Splošno se je pa že toliko izuril, da uporablja desni kazalec mesto palca in zanimivo ga je gledati, kako urno si zavezuje čevlje ali zapenja jopič. Prepričan sem, da ga ta nezgoda v poznejšem življenju ne bo ravno občutno ovirala in da bo palec prav lahko pogrešal.

Pri ovinku, ko se obrne pot zopet na levo, me Jurče opozori, da prideva sedaj k Muhovniku in da bo zopet treba se oglasiti malo pri Muhovnikovi materi, ki je Jurčetova teta. Nameraval sem iti kar mimo, da pridem prej na Djekše. Veliko gospodarsko poslopje sloni ob gorskem pobočju in hiša, krita z belo in rudečo cementno opeko, vpliva neharmonično na pristno naravo. Z Jurčetom sva korakala čez dvorišče kar naprej, a Muhovnikova mama je, kuhajoč južino, opazila naju skozi okno, pritekla za nama in hočeš nočeš sva se morala vrniti — drugače bi bila neodpušljiva zamera. Stopila sva v lično sobo na čaj in prigrizek in pogovorila sva se z mamo o tem in onem. Vdova je sedaj mati in sama gospodari. Pripovedovala mi je o gospodarskih skrbih in o rajnem možu, za katerim še vedno žaluje.

A predolgo se ne smem muditi, sicer še do večera ne pridem na Djekše. In pot skozi Hudi kraj je dolga in utrudljiva. Vsa vas namreč obstoja iz raztresenih hiš na južnem in zahodnem slemenu Svinjske planine: od Želinj in tja do vrha, do Djekš, vse to je Hudi kraj. In vsak potnik, ki je hodil nad dve uri po teh slabih in strmih potih, mi bo pritrdil, da je dvakrat, ne enkrat Hudi kraj. Drugi izvajajo to ime iz dejstva, da se vse to pobočje z raztresenimi naselbinami imenuje Hudi kraj vsled tega, ker v vročih poletnih mesecih pridrvijo večkrat izza Svinjske planine črni, pogubonosni oblaki, prinašajoč točo, ki uniči setve na njivah, raztresenih po gorskih slemenih in bregovih ter tudi po dolini. In v sodnijskih protokolih iz XVI. in XVII. stoletja nekdanjega trušenjskega gospodarstva se razvidi, da je bilo ljudstvo tedaj v dolini in Hudem kraju splošno prepričano, da na Djekšah bogati kmetje in celo gospod župnik znajo delati točo. Pripovedovali so, da pogleda spomladi kmet v svoje žitnice in presodi, koliko ima še žita v zalogi. Ako vidi, da bo z lanskim zalogo izhajal še eno leto, tedaj napravi točo ter jo vsuje čez Hudi kraj in vasi spodaj v dolini, da more potem žito po oderuških cenah prodajati oškodovancem. Iz starih sodnijskih razprav je tudi razvidno, da so v Trušnjah na grmado obsojene čarovnike in čaravnice peljali skozi Hudi kraj na „Zauberkogel“, goro, ki od Djekš sem zapira pogled proti jugu (1220 metrov), in jih ondi sežigali. Od nekdanjega praznoverja je ostalo samo še ime te gore in v bližini se nahajajoča kmetija pri Viterniku. Najsi kdo izvaja ime Hudi kraj iz zgodovinskega ali vremenskega stališča, vsak, ki ni vaje dječkih hribov, bo priznal, da je pot po njih strma in utrudljiva — huda.

Povsod ob gorskih slemenih so pritisnjene v hrib raztresene hiše in gospodarska poslopja, okrog njih njive, travniki in vrtovi — vse v bregu in strmini. Koliko dela in truda stane, preden vse te strmine obdelajo in spravijo poljske pridelke! Potoček, ki drvi po strmi strugi in se vali čez skale, je večkrat zajezen, kjer se zbira voda v male, umetne ribnike, od koder

Pri nas v Celovcu oskrbuje družba sirotišnico s 70 fanti. — Upravni svet za Koroško je v svoji seji dne 7. junija soglasno izvolil za predsednika mil. g. stolnega župnika Josipa Maierja, ki je potemtakem postal naslednik pokojnega premil. g. stolnega prošta Guidona Bittnerja.

Noetova barka pristane v Celovcu. Celoten cirkus Karl Hagenbeck je na pohodu v Celovec. V prihodnjih dneh dospejo v Celovec velikanski posebni vlaki cirkusa Karl Hagenbeck, ki pride iz Stellingena. Tokrat je zaznamovati množinsko izselitev iz živalskega paradiza Stellingen. Vzel se je najboljši živalski material in Celovec si bo mogel ogledati najlepše in najredkejše živali sveta. Z velikanskim zverinjakom pride celo, nedeljeno cirkuško podjetje, ki ga nobeno drugo ne doseže. Karl Hagenbeck — cel svet pozna to ime — je z malimi začetki ustvaril grandiozno podjetje, ki bo sedaj gostovalo tudi v Celovcu. O programu še danes nič ne izdajamo, glavni znak celovškega gostovanja leži v nizkih cenah. Že za mal denar je mogoče videti svetovnomestni cirkuški program, „revijo živali“, neverjetne senzacije. Nizke cene hočejo omogočiti vsem obisk tega edinstvenega podjetja. Gostovanje v Celovcu bo trajalo samo par dni, ker vabijo cirkus druga večja mesta.

Celovška porota. Prvi dan zasedanja se je zagovarjal 25 letni hlapec Matija Logar, pristojen v Slovenjgradec, radi poizkušenega zavratnega umora in prestopka orožnega patenta. Obtožnica pravi, da je 17. novembra 1930 prišel k posestniku Francu Logarju v Gaberjah pri Grebinju orožnik Urak radi nekega dolga pri bolniški blagajni. Ob tej priliki je videl tri ustreljene verice. Orožnik je smilil, da je Logar lovski tat, pa je izvršil hišno preiskavo in našel 2 puški, past in nekaj mesa. Orožnik je šel iskat Matijo Logarja k sosedom. Logar je to opazil, stekel domov, zlezal skozi okno v koč in vzel puške z municijo in divjačino, da jo skrije. Ko se je orožnik vrnil, da bi vzel orožje s seboj, je streljal Matija Logar na orožnika in ga ranil na glavi. Življenje orožnika se je dalo rešiti le s takojšnjo operacijo, oglušil pa je na levem ušesu. Logar se je pri zasliševanju drugače zagovarjal nego pred sodiščem. Priče so potrdile, da je imel Logar trdno voljo, da orožnika ubije in njegovo telo skrije. Zdravniška preiskava je ugotovila, da

vodijo na drogih napeljana močne železne žice daleč tja v hribe h gospodarskim poslopjem, uporabljajoč vodno moč pri gospodarstvu. Kmet tu v hribih je iznajdljiv in tesarski mojstri tukaj so pravi umetniki vkljub temu, da niso obiskovali strokovnih šol. Izkušnja jim je življenje. Tu in tam prideva do lesenega mlina. Za priprostim poslopjem se v malem jezcu zbira voda, ki teče na veliko leseno kolo. Dva ali trije kmetje skupaj meljejo in vzdržujejo mlin. Poslopja in hiše kmetov so večinoma iztesana iz debelih, vsled starosti in vremenskih izprememb močno zarjavelih brnov, z majhnimi, z železom omreženimi okni. Stoletna poslopja, košata in ogromna, postavljena na sirov kamenit zid, da se nehote spomnim na obširne dvore nekdanjih poljskih šlahčičev.

Ljudstvo bje tukaj trd boj z naravo in vremenom za obstanek. Dočim kipi spodaj v dolini že vse v pomladnem, bujnem cvetju in vse klije iz zemlje, je tukaj v višini nad 1000 m še hladno in noči so mrzle, da so trate še komaj ozelenele. Sadno drevje še ni vzbrstelo, ajda in turščica tukaj nič več ne uspevata in tudi žito še včasih zapade sneg na njivi. Dolga zima in kratko poletje: uporabiti morajo vse moči, da v kratkem poletnem času vse obdelajo in spravijo pod streho. Ko prične v jeseni briti ostri sever, mora biti vse pospravljeno. Vendar tudi tukaj živi čvrst in žilav rod, utrjen v vednem boju s природo. Dobro ljudstvo veselega značaja in pobožni kristjani bivajo po teh strmih hribih in ljubijo svoj dom. Ne poznajo mestnega kratkočasje, veselje in zabav, vendar so bolj srečni in veseli kot ljudje v mestih. Edini dogodki v letu, ki prineso nekaj izpremembe v vsakdanjem, trudapolnem delu, so nedelje in prazniki ter vsakoletni sejem, mogoče tu in tam velika svatba. Boj z ostro naravo jih utrjuje izza mladosti. Dečki tam v strmih bregu pasejo ovce in letajo sem in tja kakor srne. Utrjeni so: vsak dan hodijo po teh strminah, po strmih in slabih potih drvi v šolo in cerkev — bolj redno kot otroci po mestih, stopicajoči po lepo tlakanih ulicah. Mladina je slabega navažena, a vendar zadovoljna in srečna, saj kolikor

**Cirkus
Carl**

A G E N B E C K

od zverinjaka v Stellingen

**pride
pripelje
otvori**

po triumfalnem gostovanju skozi različne evropske
dežele s **150 artisti** in **500 živalmi**
čudeže vseh delov sveta, sijajno izbiro zverin-
jaka v Stellingen, najboljše artiste sveta
s celim nedeljenim podjetjem v najkrajšem času

**v Celovec
v Celovec
v Celovcu.**

Zagotovite si vstopnice pravočasno!

Dnevno 8 $\frac{1}{4}$ uri: Velika predstava. Poleg tega popoldanske predstave s celotnim večernim programom v sredo, soboto in nedeljo ob 3 $\frac{1}{2}$ uri. **Ljudska vstopnina.**

100

Dnevno ogled živali (razen na dan 10—18. ure.)

in rast mladega naroda. V recitaciji in igri pa nam je govoril pisatelj, kot da bi bil sam v naši sredi. Lepoto išče pisatelj v svojih knjigah, slikar v svojih slikah, skladatelj v svojih partiturah, kipar v svojih kipih, lepoto in zdravje zase in svojemu rodu. Zaslutiti je moralo ljudstvo, ki pozna Slovena Iztoka in njegovo zgodovino, da je šel v tujino v uk in jo, ko je čutil v sebi sile in zdravja dovolj, kljub njenim vabam in čarom zapustil, da popelje rod bližje svobodnemu solncu. Saj ni neznana ljudstvu, ki je že tolikrat videlo na svojih odrih Finžgarjeve igre, Jerica, ki je volila med tujim častnikom in domačim fantom ter ostala zvesta naši krvi. Gotovo pozna naš rod tudi Ančko in strice in boje in spore ter razvaline življenja. Ne samo bralo, doživelo jih je; življenje tisočih let ponavlja rodu svoje zahteve in misli vedno zopet iznova. Pisatelj pa je moral govoriti iz svoje nepokvarjene narave in iz značaja svojega ljudstva.

Glavna točka proslave je bila predstava „Divjega lovca“. Zdelo se je, da so se globaški fantje in dekleta tokratne svoje važne vloge prav dobro zavedali. Drugače bi ne bili položili v nastop in besedo toliko skrbi in ljubezni, da je predstava izpadla brezhibno in hvalevredno. Rihtar in Majda, Tonček, Gašpar in Janez, največ ste doprinesli k uspehu! Nenaavadno lepo se je predstavil prilagodila domača pesem brnških fantov, kot da bi bila vzeta naravnost iz nje. Vzradoščena je ploskala vrlim pevcem cela dvorana in zahtevala ponavljanja.

Tako je minula proslava v zadovoljstvo gostom in prirediteljem. Nam vsem pa je ostala pisateljeva prošnja: Da bi bila fantom zdrava samozavest in ponos iz poštenja in značajnosti, ker bodo tako lažje ljubili rod in zemljo! Da bi dekleta krasila pristna lepota in zvestoba, ker jim tako ostane pesem in roža. Vsaj tako nam govorijo Finžgarjevi fantje in dekleta. Naj bi naš rod raste iz dela in molitve, da si ohrani bogastvo v sebi in okoli sebe.

Naj izrečemo iskren „Bog plačaj“ vsem, ki so prispevali k lepi proslavi. Uspeh jim naj bo v zadoščenju za njihov trud in požrtvovalnost.

Šmihel nad Pliberkom. Izobraževalno društvo priredi tudi letos izlet v Rož in sicer k „Cingelcu“ na Trato z narodno veseloigro „V krvi“ na dan sv. Petra in Pavla.

GOSPODARSKI VESTNIK

Čajno maslo.

Pri nas se pod besedo „Čajno maslo“ razume vsako sirovo maslo, ki je narejeno iz sladke smetane, to je iz smetane, ki se pridobi iz sladkega mleka s pomočjo posnemalnika. To naziranje je napačno. Da se razjasni, katero je v resnici čajno maslo, pogledimo, kaj pravi o izdelovanju tega masla Franjo Pavlica:

Izdelovanje čajnega masla ne zahteva samo strokovnega znanja, pač pa tudi prvovrstno smetano, temeljito pripravo in posebne stroje. Za izdelovanje čajnega masla je treba smetano pasterizirati in sicer visoko ali nizko. To se pravi, smetano ogreti s strojem „Pasteur“ na 65 stopinj Celzija pol ure ali pa

85 stopinj C par minut. Pri manjših količinah se smetana ogreva v navadni gorki vodi; pri večjih množinah pa se pasterizira s strojem. S pasterizacijo se uničujejo vse slabe bakterije, ki bi mogle škodovati izdelavi dobrega trpežnega masla, pa tudi one, ki so zdravju nevarne.

Po ohlajenju na čim nižjo temperaturo se smetana zgosti in skristalizira, kakor pravimo. To hlajenje ni potrebno samo radi strnjenja smetane, ampak tudi radi nezaželenih bakterij in trosov, ki bi se sicer mogli razmnožiti. Času razmerno, pred pinjenjem (navadno kakih 12 do 24 ur) se smetana ogreje na kvasno toploto 20 do 25 stopinj Celzija, na kar se zakvasi ali okisa. Okisanje smetane se vrši s čistimi mlečnimi kulturami. Domače povedano in v bakteriološkem smislu mišljeno so kulture najčistejše kisló mleko. Mnoge mlekarne si pomagajo na ta način, da odberejo najboljše mleko, ki ga pustijo skisati. Vsekakor pa moramo smatrati pravim okisovalcem samo kulture, dobljene iz laboratorijev, ker so edino tam dani pogoji za pridobivanje čistih kultur. S takimi kulturami si nadalje mlekarne same pripravljajo okisovalec.

Po dozorenju ali okisanju se smetana uravna na toploto, ki je pripravna za pinjenje in se prične z izdelovanjem masla. Razumljivo je, da mora maslar še večkrat popreje nadzirati smetano in paziti, da se ne bi preveč ali premalo okisala.

Izdelano čajno maslo mora biti oprano z najčistejšo vodo, tako da ne vsebuje snovi, ki maslu škodujejo. Dobro pripravljeno maslo ne sme vsebovati več kakor 16 odstotkov vode.

Pri izdelovanju se maslo zavija v kemično čist pergamentni papir. Na tako izdelano maslo se spodobi nalepiti etiketo „Čajno maslo iz pasterizirane smetane“. To maslo je dragocena hrana deci, zlasti pa bolnikom, zato moramo upoštevati njega pravilno vrednost in ne postavljati vse v en koš, slabo in dobro.

Bog daj našim mlekarjem združnega smisla, da bi nam producirali samo čajno maslo, kojega prebitek bi našel pot tudi preko državne meje!

XI. mednarodni vzorčni velesejem v Ljubljani je nadvse zadovoljivo uspel. Skupno je razstavilo 816 razstavljalcev, od tega 517 domačinov. Od inozemskih držav, ki so posvetile letošnjemu sejmu veliko pozornost, je bila najbolj zastopana Nemčija s 121 razstavljalcem. Razstavljenega blaga je bilo 215 vagonov. Večina razstavljalcev je zelo zadovoljna s potekom kupčij ter so sklenile nekatere skupine prav lepe kupčije, druge pa navezale dragocene trgovske stike. Obiskovalcev je bilo okoli 104.000. Od teh je dopotovalo s sejmsko legitimacijo okoli 14.000 oseb iz oddaljenih krajev. Prihodnji XII. mednarodni vzorčni velesejem se bo vršil leta 1932 prvi teden meseca junija. Od 29. avgusta pa do 9. septembra 1931 pa se bo vršila jesenska prireditve, v katere okrilju bo tudi velika tujsko-prometna razstava.

Beljaški trg. Kapus 1 S, koleraba 20, korenje 20 g, pesa 1 S, kumare 2.40 S, glavната solata 15 g, grah v stročju 1 S, čebula 60 g, česen 2 S, špinača 70 g, redkev 10 g, hren 2 g,

peteršilj 1.20 S, špargelj 2.60 S, letošnji krompir 60 g, goveje meso 3 S, telečje 3.20 S, svinjsko 3.20 S, prekajeno 4.40 S, orehi 1.60 S, črešnje 1.60 S, mleko 44 g, sladka smetana 4, kislá smetana 2.40 S, čajno masla 6 S, maslo za kuho 5.40 S, skuta 1.40 S, strd 5 S.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Narodna banka je zvišala obrestno mero od 5 na 6 odstotkov. Govori se, da bo v kratkem zvišana obrestna mera na 7 odstotkov, ker je vsled odtoka denarja v inozemstvo nastopilo pomanjkanje gotovine. S tem se podražijo seveda tudi posojila, kar bo na gospodarstvo zopet slabo vplivalo. — Tobačna režija podraži svoje izdelke: egiptovske cigarete bodo stale 7 g, memfis 6, mirjam 5, diva 5, jusuf 5, dame 4, športke 4, funk 3 g. Poleg tega se podražijo nekatere vrste cigaretne in pipnega tobaka in nekatere smotke. To je v zvezi s štednjo države. — Dunaj je imel 6. t. m. svojevrstno demonstracijo. Vršil se je obhod boscev moškega in ženskega spola. Manifestanti so bili člani zveze za ljudsko zdravje, ki se zavzemajo za bose noge. Bosci so korakali od Štefanovega trga do Mariahilferce, kjer so v neki gostilni pred pohodom odložili, po pohodu pa zopet obuli čevlje. — Neurje 9. t. m. je napravilo v nekaterih krajih velik škodo. Pri Dunajskem Novem vestu, kjer pridobivajo smolo, je polovica gozdnih dreves na tleh. Strela je vžgala več kozolcev, skednjev in hiš, toča pa je v nekaterih krajih pobila vse. — Zaupnik vlade v Kreditnem zavodu je bivši minister dr. Spitzmüller. Ljubljanska kreditna banka se je ločila od Kreditnega zavoda in kupila svoje delnice. Tako je postala samostojna narodna ustanova. — Nemčija: V Monakovem je pogorela takozvana „steklena palača“ do tal in je ostalo le železno ogrodje deloma. Tačas je bila v palači umetniška razstava in je zgorelo obnem 3000 slik neprecenljive vrednosti; le kakih 60 slik se je dalo rešiti. Umetnine so bile razstavljene v 75 dvoranah. Pri gašenju se je poškodovalo 20 gasilcev. Škoda se sploh ne da preceniti, ker je z mnogimi slikami uničen dolgoletni trud marsikaterega umetnika. — V bližini Beuthena sta zadela skupaj dva osebna vlaka, pri čemer je bil 12 oseb hudo, 15 pa lažje ranjenih. — Angleška podmornica „Poseidon“, ena najmodernejših podmornic na svetu, se je potopila v bližini luke Vejhajvej. Podmornica je zavezila v kitajski parnik. 18 mož posadke se ni moglo rešiti. — V Upsali je umrl 74 letni večni študent Baumbach. Bil je premožen in si je mogel dovoliti ta luksus. Vpisan je bil v 170 tečajih. Pogreb je oskrbela univerza. — V Rimu je povzročilo nemalo razburjenje poročilo, da je bilo nad 120 oseb, ki so hladile vročino s sladoledom, prepeljanih v bolnico z znaki opasnega zastrupljenja. Strokovnjaki domnevajo, da je bila v sladoledu amonijakova kislina, ki ga je prepojila potem, ko je izhlapela iz hladilnega stroja.

Glasovir se radi selitve jako ocenil proda. Naslov: Jožefa Rozman, št. Peter na Vašinjah, pošta Völkermarkt.